

Minister
Zdrowia

PLPR.050.21.2024.PR
Warszawa, 24 czerwca 2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 2903 złożoną 10 czerwca 2024 r. przez Panią Posel Monikę Pawłowską w sprawie pilotażu usług farmaceutycznych dotyczących zdrowia reprodukcyjnego, Minister Zdrowia przedstawia następujące informacje.

W odniesieniu do wskazania przez interpelanta, że „w przypadku 15-latek podczas konsultacji lekarskiej wymagana jest obecność opiekuna prawnego, a gdy sprawa dotyczy osób 16-18 lat – konieczna jest pisemna zgoda opiekuna i samego pacjenta”, Minister Zdrowia potwierdza, że takie są wynikające z przepisów powszechnie obowiązującego prawa wymagania, niemniej jednak dotyczą one udzielania świadczeń opieki zdrowotnej, podczas gdy usługi możliwe do uzyskania w ww. pilotażu nie są tego rodzaju świadczeniami. Minister Zdrowia wielokrotnie już przedstawiał prezentowane przez siebie jednoznaczne stanowisko w tym zakresie.

Odnośnie liczby aptek, w których realizowany jest ww. pilotaż, to według stanu na dzień 21 czerwca 2024 r. i zgodnie z danymi publikowanymi przez Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ) takich aptek jest blisko ok. 1200. Statystyki w poszczególnych województwach są zróżnicowane i wahają się od ponad 20 aptek na województwo (np. w woj. podkarpackim świętokrzyskim, podlaskim), poprzez kilkadziesiąt w zasadniczej większości województw, a na liczbach oscylujących w granicach 170-180 aptek (woj. śląskie i wielkopolskie) skończywszy. Zmiany te zachodzą bardzo dynamicznie również w obrębie poszczególnych województw. Obecnie więc pilotaż realizowany jest w prawie co dziesiątej aptece, co wydaje się wynikiem dobrym, jak na przedsięwzięcie o pilotażowym charakterze.

Jeśli chodzi o kwestie związane z odpowiedzialnością za odmowę wystawienia recepty farmaceutycznej na środek antykoncepcji awaryjnej, to należy zwrócić uwagę, że wystawienie tego rodzaju recepty jest to uprawnienie, a nie obowiązek farmaceuty. Trudno więc wyciągać konsekwencje za ew. nieskorzystanie przezeń z określonego prawa.

Jednocześnie mało prawdopodobne jest, by farmaceuta dokonał takiej odmowy bez uzasadnionej przyczyny, skoro wykonuje zawód w aptece, która zgłosiła się do pilotażu (a zgłoszenie to jest całkowicie dobrowolne).

Jeżeli farmaceuta z uzasadnionych, merytorycznych przyczyn odmówi wystawienia ww. recepty, to nie będą się z tym wiązać jakiejkolwiek formy odpowiedzialności. Formy dolegliwości związanych z odmową wystawienia recepty bez jakiejkolwiek przyczyny (o ile apteka faktycznie bierze udział w pilotażu), wynikają z zarządzenia nr 48/2024/DGL Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z dnia 30 kwietnia 2024 r. w sprawie programu pilotażowego w zakresie usług farmaceuty dotyczących zdrowia reprodukcyjnego.

Pytanie o koszty wystawiania przez farmaceutów recept na antykoncepcję awaryjną jest nieprecyzyjne, więc niemożliwe jest udzielenie na nie jednoznacznej odpowiedzi. Zgodnie z relewantnym rozporządzeniem Ministra Zdrowia oraz ww. zarządzenia, NFZ finansuje koszt przeprowadzanego przez farmaceutę wywiadu względem pacjentki zarówno skutkującego, jak i nieskutkującego wystawieniem recepty farmaceutycznej, w kwocie 50 zł od jednostkowej usługi.

W prawdzie ostatnie pytanie dotyczy odpowiedzialności w przypadku wystąpienia skutków ubocznych po zażyciu tabletki przez osobę małoletnią, to uwzględniając przedmiot interpelacji odnoszący się do pilotażu usług farmaceutycznych w zakresie zdrowia reprodukcyjnego to wydaje się, że sprowadza się on do pytania o odpowiedzialność za przepisanie środka antykoncepcji awaryjnej ponoszoną przez farmaceutę, co dziwi o tyle, że nie formułuje się analogicznych pytań względem lekarzy powszechnie wystawiających recepty na te same środki zarówno teraz, jak i w wieloletniej przeszłości.

Z drugiej strony nie podnosi się powszechnie tej kwestii z równym wyolbrzymieniem problemu w kontekście tego, że w ostatnich latach 2/3 recept na środki tego rodzaju było uzyskiwanych za pośrednictwem tzw. receptomatów, czyli bez żadnego rzetelnego (albo z pozorowanym) wywiadem medycznym.

W końcu zaś na rynku powszechnie dostępne są, w tym w sprzedaży odręcznej, leki mogące powodować skutki uboczne w nieporównywalnym stopniu poważniejsze zarówno przez wzgląd na samo ich działanie, jak również ich powszechną i formalnie nieograniczoną dostępność. Brak jest jednak w tym zakresie alarmistycznych sygnałów, by skala zjawiska stanowiła fundamentalny problem z punktu widzenia zdrowia publicznego.

Przechodząc jednak do sedna zadanego w interpelacji pytania, każdy lek, w tym również środek antykoncepcji awaryjnej, może wywoływać działania niepożądane. Informacje na ten temat znajdują się w ulotce informacyjnej praktycznie każdego leku. Określone, raz większe, raz mniejsze ryzyka wpisują się sposób naturalny w procesy farmakoterapii, a decydując się na przyjmowanie danego leku, niezależnie czy w związku z ich przepisaniem (a nie jedynie w ramach samoleczenia), pacjent na taki stan z natury rzeczy się godzi i go akceptuje.

Zgodnie z art. 35a ustawy z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne, ew. odpowiedzialność karną lub cywilną w związku ze stosowaniem produktu leczniczego ponosi jego podmiot odpowiedzialny. Z kolei w myśl ust. 4 tego samego artykułu, lekarz ani inne osoby uprawnione do wystawiania recept albo wydawania leków, nie ponoszą odpowiedzialności cywilnej ani dyscyplinarnej w związku ze stosowaniem produktu

leczniczego odmiennie niż we wskazaniach leczniczych objętych pozwoleniem. Tym samym należy uznać, że tym bardziej jej nie ponoszą, jeżeli lek stosowany jest zgodnie z tymi wskazaniami, a tak – należałoby przypuszczać – co do zasady jest w przypadku stosowania środków antykoncepcji awaryjnej.

Jak sam przepis wskazuje, dotyczy on nie tylko lekarzy, felczerów, ale również farmaceutów, czy choćby położnych, które ostatnio uzyskały możliwość ordynacji środków antykoncepcji awaryjnej zawierających octan uliprystalu, co wynika z załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 stycznia 2018 r. w sprawie wykazu substancji czynnych zawartych w lekach, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego i wyrobów medycznych ordynowanych przez pielęgniarki i położne oraz wykazu badań diagnostycznych, na które mają prawo wystawiać skierowania pielęgniarki i położne, w brzmieniu obowiązującym od 15 czerwca br.

Z wyrazami szacunku
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Marek Kos
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/